

תוכן עניינים

21		תוכן עניינים
22		ב. הגדרות, סיווגים והסברים
22		א. אוכלוסייה וכוח עבודה
30		ב. סיווג לפי מעמד בעבודה, ענף כלכלי ומשלח יד
33		ג. השוואות בין-לאומיות
34		ד. משרות פנויות והיצע וביקוש בשוק העבודה (על פי סקר משרות פנויות וסקרי כוח אדם) ...

ב. הגדרות, סיווגים והסברים

א. אוכלוסייה וכוח עבודה

1. **אוכלוסייה:** אוכלוסיית הסקר היא האוכלוסייה הקבועה (דה-יורה) של מדינת ישראל בגיל 15 ומעלה.

באוכלוסיית הסקר נכללים:

1. תושבים קבועים השוהים בישראל;
2. תושבים קבועים השוהים מחוץ לישראל שנה או פחות ברציפות;
3. עולים חדשים ועולים בכוח – מרגע בואם לישראל;
4. תיירים, מתנדבים ותושבים ארעיים השוהים בישראל יותר משנה ברציפות;
5. משנת 1968, תושבי מזרח ירושלים;
6. משנת 1972, התושבים ביישובים הישראליים בנפת גולן; ומשנת 1982, כל התושבים בנפה זו;
7. משנת 1972 עד שנת 2005, התושבים ביישובים הישראליים באזורי יהודה והשומרון וחבל עזה; משנת 2006, לא כולל את חבל עזה.

באוכלוסיית הסקר לא נכללים:

1. תושבים קבועים השוהים מחוץ לישראל יותר משנה ברציפות;
 2. תיירים, מתנדבים ותושבים ארעיים השוהים בישראל שנה או פחות ברציפות;
 3. דיפלומטים ואנשי או"ם.
2. **אוכלוסיית משקי הבית:** הלוחות מתייחסים לכלל משקי הבית, פרט למשקי בית בקיבוצים, במוסדות ובמעונות סטודנטים ולאנשים הגרים מחוץ ליישובים (בדווים בדרום). הלוחות המתייחסים למשקי בית לפי צפיפות דיור אינם כוללים את מרכזי הקליטה ואת בתי המלון המאוכלסים בעולים.
3. **משק בית:** אדם אחד או קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה באופן קבוע ברוב ימות השבוע, ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. הם עשויים להיות קרובי משפחה, לא קרובי משפחה או צירוף של אנשים קרובים ושאינם קרובים.

א. במשק בית נכללים אנשים (כולל ילדים) השייכים לאוכלוסיית הסקר והלנים בדירה בדרך כלל 4 לילות בשבוע לפחות.

מבין הלנים בדירה בדרך כלל פחות מ-4 לילות בשבוע, נכללים במשק בית גם אנשים שהדירה היא כתובתם האזרחית היחידה, כגון בני משק בית המשרתים בצבא בשירות חובה או בשירות קבע, בני זוג נשואים הגרים בכתובת שונה לרגל עבודה או לימודים בעוד שבני הזוג שלהם מתגוררים בדירה, אנשי צוות מטוסים ואוניות ובני משק בית השוהים בחו"ל שנה או פחות ברציפות.

במשק בית לא נכללים: ילדים ובני נוער הלומדים בפנימיות, סטודנטים הגרים במעונות סטודנטים במשך שנת הלימודים, בני משק בית הגרים בבית אבות, בני משק בית השוהים בבתי חולים, במוסדות למוגבלים או בבתי סוהר יותר מחודש ובני משק בית השוהים בקיבוצים במסגרת נח"ל או של"ת טרום צבאיים.

ב. באומדני משקי הבית המבוססים על סקר כוח אדם, סקר הוצאות משק הבית וסקר הכנסות לא נכללים הבדולים הגרים מחוץ ליישובים במחוז הדרום ודיירי מוסדות (חוסים ומטופלים). באומדנים המבוססים על סקר כוח אדם לא נכללת גם אוכלוסיית הקיבוצים. פירוט נוסף של האוכלוסיות המיוחדות הכלולות באומדני משקי הבית המבוססים על שלושת סקרי משקי הבית האלה ניתן למצוא בטבלת אוכלוסיות הנכללות באומדני משקי הבית בסקרי משקי הבית.¹

4. **גודל משק הבית:** מספר הנפשות במשק הבית.

5. **השבוע הקובע:** השבוע המסתיים בשבת שלפני הפקידה בסקר.

6. **תכונות כוח העבודה השבועי:**

6.1. **כוח העבודה השבועי:** בני 15 ומעלה שהיו "מועסקים" או "בלתי מועסקים" בשבוע הקובע.

6.1.1. **מועסקים:** בני 15 ומעלה שעבדו בישראל או בחו"ל לפחות שעה אחת בשבוע הקובע בעבודה כלשהי תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת. בקבוצת המועסקים נכללים גם: כל העובדים בקיבוצים (בין בשירותים ובין בענפים אחרים) בשבוע הקובע; בני משפחה שעבדו בעסק המשפחתי בשבוע הקובע 15 שעות או יותר ללא תשלום; אנשים השוהים במוסדות, שעבדו בשבוע הקובע 15 שעות או יותר; אנשים המשרתים בצבא (חובה או קבע) בשבוע הקובע; אנשים שנעדרו זמנית מעבודתם בשבוע הקובע.

קבוצת המועסקים מורכבת משלוש קבוצות משנה:

א. **עבדו בהיקף מלא** (עבדו עבודה מלאה): עבדו 35 שעות או יותר בשבוע הקובע (כולל שעות הכנה).

ב. **עבדו בהיקף חלקי** (עבדו עבודה חלקית): עבדו 1–34 שעות בשבוע הקובע (כולל שעות הכנה).

ג. **נעדרו זמנית מעבודתם:** שנעדרו זמנית מעבודתם הרגילה במשך כל השבוע הקובע עקב מחלה, חופשה, שירות מילואים, צמצום בהיקף העבודה, סכסוך עבודה, הפסקה זמנית של העבודה (עד 30 יום) וכו'.

נכללים: מועסקים שנעדרו פחות מחודש, וכן מועסקים שנעדרו יותר מחודש ועד שנה אם יש להם זיקה רשמית למקום עבודה, כלומר אם בתום תקופת ההיעדרות מובטחת חזרתם לעבודה אצל אותו מעסיק.

יש לציין כי היקף העבודה בדרך כלל – מלא או חלקי – נקבע על פי מספר שעות העבודה שעובד המועסק בדרך כלל (לא בשבוע הקובע).

¹ ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2017). שנתון סטטיסטי לישראל, נתונים שנתיים 2016. מבוא לפרק 5.

6.1.2. בלתי מועסקים: אנשים בני 15 שלא עבדו כלל (אפילו לא שעה אחת) בשבוע הקובע ושחיפשו עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר, כגון על ידי רישום בלשכת עבודה של שירות התעסוקה או פנייה אישית או בכתב למעסיק, והיו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע לו הוצעה להם עבודה מתאימה ("זמינים לעבודה"). כולל אנשים שהובטחה להם עבודה בתוך 30 יום.

אנשים שלא היו זמינים לעבודה בשבוע הקובע בשל מחלה או מילואים נחשבים בלתי מועסקים.

קבוצת הבלתי מועסקים מורכבת משתי תת-קבוצות:

א. בלתי מועסקים שעבדו בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר.

ב. בלתי מועסקים שלא עבדו בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר.

דרכים לחיפוש עבודה באופן פעיל:

- לשכת עבודה של שירות התעסוקה
- חברה לשירותי כוח אדם וכן לשכות עבודה אחרות
- מודעות בעיתונים, באינטרנט וכדומה
- פנייה אישית או בכתב למעסיק
- חברים או קרובים
- ניסיון להקים עסק
- דרך אחרת

היות שבלתי מועסקים עשויים לחפש עבודה ביותר מדרך אחת, הם נשאלים על כל אחת מהדרכים המפורטות לעיל.

6.2. אינם בכוח העבודה השבועי: בני 15 ומעלה שלא היו "מועסקים" או "בלתי מועסקים" בשבוע הקובע. בקבוצה זו נכללים:

1. תלמידים שלא עבדו אפילו שעה אחת בשבוע הקובע. 2.
2. אנשים שעבדו בהתנדבות ללא כל תמורה בשבוע הקובע;
3. אנשים שטיפלו בילדים/בבן משפחה/במשק הבית, ושלא עבדו אפילו שעה אחת מחוץ למשק ביתם בשבוע הקובע;
4. אנשים שאינם מסוגלים לעבוד;
5. אנשים החיים מקצבה, מפנסיה, מרנטה וכו', שלא עבדו אפילו שעה אחת בשבוע הקובע;
6. בני משפחה שעבדו בעסק המשפחתי ללא תשלום 14 שעות או פחות בשבוע הקובע;
7. אנשים השוהים במוסדות שעבדו 14 שעות או פחות בשבוע הקובע;
8. אנשים שעבדו בחו"ל מטעם מוסד או חברה לא-ישראלים.

6.2.1. מתייאשים מחיפוש עבודה: כל בני ה-15 ומעלה אשר אינם בכוח העבודה השבועי, אך היו מעוניינים לעבוד, היו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע אילו הוצעה להם עבודה מתאימה ("זמינים לעבודה") וחיפשו עבודה ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר, למעט בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר מהסיבות האלה: סברו שאין עבודה המתאימה להם במקצוע או באזור המגורים שלהם מבחינת שכר, שעות עבודה או עניין בעבודה; חוסר ניסיון או חוסר הכשרה מתאימה; קשיי שפה; גיל לא מתאים (צעיר או מבוגר מדי).

7. תכונות כוח העבודה השנתי:

7.1 כוח העבודה השנתי: כל בני ה-15 ומעלה שהיו בכוח העבודה השבועי, וכן אלה שעבדו בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים במשך השנה, אך לא היו בכוח העבודה השבועי.

7.2 מועסקים במשך השנה: כל בני ה-15 ומעלה שעבדו בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים לפחות יום אחד ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר. אנשים שעבדו פחות מחודש נחשבים ככאלה שעבדו חודש אחד.

7.3 אינם בכוח העבודה השנתי: אינם בכוח העבודה השבועי, ולא עבדו כלל בארץ או בחו"ל עבור מוסד או חברה ישראליים במשך 12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר.

8. גיל העבודה: גברים בני 15–66.

נשים בנות 15–61.

עד שנת 2008: גברים בני 15–64, נשים בנות 15–59.

משק בית עם נפשות בגיל העבודה: משק בית שיש בו נפש אחת לפחות בגיל העבודה.

משק בית עם נפשות שלא בגיל העבודה בלבד: משק בית שיש בו רק נפשות שלא בגיל העבודה.

9. ילדים במשק בית: כל הילדים עד גיל 17 (ועד בכלל) במשק הבית. אינו כולל בני 15–17 שיש להם בן או בת זוג ושיש להם ילדים משלהם במשק הבית.

יש לציין כי בסקרי כוח אדם לשנים 1998–2001, לפי שיטת הניפוח שהייתה נהוגה בסקר, ילדים שהם ילידי ישראל ונולדו לעולי 1990 ואילך נכללו בשכבות הניפוח של אלה ש"אינם עולים". אי לכך, התקבל אומדן חסר של מספר ילדי עולים. מ-2001 נעשו העיבודים לפי קבוצות ניפוח חדשות.²

10. מספר חדרים בדירה: כל החדרים המשמשים למגורים של בני משק הבית. במניין החדרים לא נכללים מטבח, חדר אמבטיה, בית שימוש, מרפסות, חדרים המשמשים לצורכי עסקים או לעבודה בלבד וחדרים המושכרים לדיירים. עד 1979 נמנה חצי חדר כחדר; החל ב-1980 נעשה רישום מלא של חדרים וחצאי חדרים, ולכן עובדו נתוני 1980 פעמיים.

11. מספר נפשות לחדר (צפיפות דיור): מספר הנפשות הגרות במשק הבית מחולק בסך כל החדרים המשמשים למגורים של בני משק הבית.

² ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2003). סקרי כוח אדם 2002. לקט ממצאים סטטיסטיים 2003/9. ירושלים: המחבר.

- 12. ממוצע נפשות למשק בית:** סך כל הנפשות בכל משקי הבית מחולק במספר משקי הבית.
- 13. דת וקבוצת אוכלוסייה:** הראשון ברשימת בני משק הבית בשאלון הוא היחיד מבין בני משק הבית שנשאל בנוגע לדתו. דתו של הראשון ברשימת בני משק הבית בשאלון נרשמת כדתם של כל בני משק הבית בעלי תעודות זהות ישראלית. בני משק בית שאינם בעלי תעודת זהות ישראלית נשאלים בנוגע לדתם. הסיווג לפי דת כולל יהודים, מוסלמים, נוצרים, דרוזים ודת אחרת (הכוללת גם "ללא דת" ו"דת לא ידועה"). הסיווג לפי קבוצת אוכלוסייה כולל יהודים, ערבים ואחרים.
- עד שנת 2001 הוגדרו שתי קבוצות אוכלוסייה: יהודים ובני דתות אחרות. הקבוצה של בני דתות אחרות כללה את כל אלה שהשיבו כי אינם יהודים ועד תחילת שנות ה-90 היו אלה בעיקר ערבים. בעקבות גל העלייה של שנות ה-90 חולקה הקבוצה של בני דתות אחרות בשנת 2002 לשתי קבוצות אוכלוסייה:
- ערבים: א. גרים ביישובים לא-יהודיים.
 - ב. גרים ביישובים יהודיים או מעורבים והם ילידי ישראל או שהגיעו לישראל לפני 1990.
 - אחרים: גרים ביישובים יהודיים או מעורבים והגיעו לישראל משנת 1990 ואילך.
- 14. שנות לימוד:** מספר השנים שאדם למד לימוד סדיר בבתי ספר, כולל שנת הלימודים הנוכחית (אם לומד). לא נכלל לימוד עצמי ולא לימוד בקורס לא סדיר.
- 15. סוג בית ספר אחרון:** סוג בית הספר האחרון שבו למד או לומד אדם, גם אם לא סיים את לימודיו.
- 16. התעודה (תואר) הגבוהה ביותר:** התעודה הגבוהה ביותר שאדם קיבל במשך לימודיו בבתי ספר או במסגרות לימודים רשמיות.
- 17. ראש משק בית:** בלוחות של סקרי כוח אדם, ראש משק הבית הוא מי שממלא תפקיד זה מבחינה כלכלית, כלומר המפרנס העיקרי של משק הבית.
- בשנת 1995** שונתה הגדרת ראש משק הבית והוא נקבע לפי מידת ההשתתפות בכוח העבודה והיקף העבודה, ללא התייחסות לגיל, למין או להכנסה.
- ראש משק הבית הוא מועסק שעובד בדרך כלל 35 שעות או יותר בשבוע (בעדיפות ראשונה); מועסק שעובד עד 34 שעות בשבוע (בעדיפות שנייה); או בלתי מועסק (בעדיפות אחרונה).
- אם יש יותר מאדם אחד במשק הבית שמתאים לפי ההגדרה להיות ראש משק בית או שאין אדם כזה, יהיה ראש משק הבית מי שהמראיין מחשיב ראש משק בית.
- הערות:
- ראש משק הבית הוא אדם בגיל 18 ומעלה (למעט משקי בית שהמועסק היחיד בהם הוא בגילי 15-17 ומשקי בית שבהם בני 15-17 בלבד).
 - מטפל סיעודי המתגורר בדירה לא ייקבע כראש משק בית, למעט במשק בית של יחיד.
- 18. מספר הילדים לפי קבוצת גיל:** מתקבל מידע על מספר הילדים של כל אישה השייכת למשק הבית ועל סך כל הילדים השייכים אליו, לפי גיל הילד.

- 19. שעות עבודה בשבוע:** מספר שעות העבודה שעבד למעשה המועסק בשבוע הקובע, כולל שעות עבודה נוספות באותו מקום עבודה או במקומות עבודה אחרים, שעות הכנה של מורים ואמנים, שעות המתנה (של נהג, סבל וכו') וכן שעות עבודה של אדם שעבד ללא תשלום בעסק או במשק החקלאי של המשפחה (אם עבד 15 שעות או יותר בשבוע).
- ממוצע שעות עבודה בשבוע:** סך כל שעות העבודה בשבוע של כלל המועסקים מחולק במספר המועסקים. ממוצע שעות עבודה בשבוע מחושב הן עבור כלל המועסקים (כולל אלה הנעדרים זמנית מעבודתם) והן עבור המועסקים ללא הנעדרים זמנית מעבודתם.
- 20. צורת יישוב:** הנתונים לפי צורת יישוב לשנת הסקר מוצגים על סמך עדכון אומדני אוכלוסיית היישובים, נכון לשנה קודמת.
- היישובים נחלקים לשתי קבוצות עיקריות, שההבחנה ביניהן מבוססת על גודל היישוב (מספר התושבים):
- א. **יישובים עירוניים**, שבהם 2,000 תושבים ויותר, המסווגים לתת-קבוצות על פי גודלם;
 - ב. **יישובים כפריים**, שבהם פחות מ-2,000 תושבים, המסווגים לשלוש צורות יישוב:
- (1) קיבוצים;
 - (2) מושבים ומושבים שיתופיים;
 - (3) יישובים כפריים אחרים.³
- 21. מחוז ונפה:** המחוזות והנפות מוגדרים לפי החלוקה המינהלית הרשמית של מדינת ישראל, שבה קיימים 6 מחוזות ו-15 נפות.
- כולל יישובים ישראליים באזור יהודה והשומרון.
- ב-1972 נוספו אזורי יהודה והשומרון וחבל עזה כדי לאפיין את היישובים הישראליים ואוכלוסייתם הנמצאים באזורים אלו. הנתונים לשנת 2005 מתייחסים לתושבי יהודה והשומרון וחבל עזה ואינם משקפים שינויים שחלו באוכלוסייה עקב פינוי היישובים הישראליים מחבל עזה ומצפון השומרון במסגרת חוק יישום תכנית ההתנתקות התשס"ה-2005.
- משנת 2006, כאמור בסעיף 1, נכלל רק אזור יהודה והשומרון.
- 22. מחוז ונפת עבודה:** המועסקים סווגו לפי היישוב שבו עבדו. אלה שעבדו באזור יהודה והשומרון סווגו בקבוצה נפרדת.

³ לפירוט נוסף ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2014). שנתון סטטיסטי לישראל 2014. מס' 65. ירושלים: המחבר, מבוא לפרק 2.

מטרופולין: מספר רב של יישובים עירוניים (עיריות ומועצות מקומיות) ויישובים כפריים במועצות אזוריות, הסמוכים זה לזה ויוצרים ישות תפקודית אחת המשלבת קשרים כלכליים, חברתיים ותרבותיים.

המטרופולינים חולקו בהתאם למבנה הפנימי שלהן:

גלעין – שטח העיר הראשית, שהיא מוקד הפעילות של האוכלוסייה שבתחום המטרופולין.

טבעת פנימית – השטח שבו נמצאים היישובים מסביב לגלעין המטרופולין.

טבעת תיכונה (במטרופולין תל אביב ובמטרופולין באר שבע) – השטח שבו נמצאים היישובים שמסביב לטבעת הפנימית.

טבעת חיצונית – השטח שבו נמצאים היישובים שמסביב לטבעת התיכונה.

גזרות (צפונית, מזרחית, דרומית, מערבית) – חלוקה פנימית של כל אחת מהטבעות במטרופולינים.

ב-1999 הוכנסה לשימוש בסקר כוח אדם הגדרה חדשה של מטרופולין, שהחליפה את ההגדרה הקודמת של אגד ערים. הוגדרו שתי מטרופולינים: תל אביב וחיפה.

בשנת 2001 נעשתה בדיקה חוזרת לגבולות המטרופולינים ובעקבותיה שונו הגבולות של מטרופולין חיפה. **השינויים במטרופולין חיפה** נערכו ביישובים הנכללים בטבעת החיצונית של המטרופולין: בדרום הוצא היישוב ג'סר-א-זרקא ובצפון הוחלט לכלול את כל היישובים עד לקו נהרייה (כולל). בצפון-מזרחה של הטבעת החיצונית הוחלט לכלול את כל היישובים באזור טבעי כרמיאל וכן את יישובי המועצה האזורית משגב. גבולות **מטרופולין תל אביב** לא השתנו.

מטרופולין באר שבע: בשנת 2001 התקבלה תכנית המגדירה את גבולותיה של מטרופולין בדרום, ההולכת ומתהווה סביב העיר באר שבע. תכנית מטרופולין באר שבע דומה למתאר של המטרופולינים האחרות; כמוהן, גם היא מחולקת לטבעות ולגזרות. הטבעות מוגדרות על פי המרחק שלהן ממרכז המטרופולין ("הגלעין") שהוא העיר באר שבע. תחומי מטרופולין באר שבע כוללים את הנגב הצפוני, מגבול נפת באר שבע בצפון ועד למצפה רמון בדרום, ומגבול חבל עזה ומצרים במערב ועד לים המלח וגבול ירדן במזרח.

בשנת 2013 הוחלט בלמ"ס, בהתאם להמלצת הוועדה לסטטיסטיקה מוניציפלית ולסיווגים גאוגרפיים, על עדכון הגבולות של המטרופולינים הקיימות (תל אביב, חיפה ובאר שבע) ועל הגדרת מטרופולין רביעית – מטרופולין ירושלים. נתונים עבור שנת 2012 לפי מטרופולין (לוחות 1.31, 2.41, 2.42 בפרסום *סקר כוח אדם 2013*) חושבו מחדש כדי לאפשר השוואת נתונים:

מטרופולין תל אביב – בטבעת החיצונית הוגדרה גזרה חדשה ליישובים הישראליים באזור יהודה והשומרון. בהתאם להמלצות הוועדה מצוינת תוספת זו כנקודות בלבד וללא רצף טריטוריאלי בין יישוב ליישוב.

מטרופולין חיפה – תוספת של מספר מצומצם של יישובים וגריעה של יישובים רבים אחרים משטח המטרופולין.

מטרופולין באר שבע – הגדרת טבעת חיצונית אחת בלבד (בהשוואה לחלוקה הקודמת שבה הוגדרו טבעת פנימית, תיכונה וחיצונית). החלוקה החדשה צמצמה באופן ניכר את מספר היישובים הכלולים במטרופולין.

מטרופולין ירושלים – המטרופולין הרביעית שהתווספה בשנת 2013 ומורכבת מגלעין (העיר ירושלים) ומטבעת חיצונית. בטבעת החיצונית שתי גזרות: מערבית ומזרחית. הגזרה המזרחית כוללת את היישובים הישראליים באזור יהודה והשומרון שנמצאים בשטח המטרופולין, ומצוינים כנקודות וללא רצף טריטוריאלי בין יישוב ליישוב.

24. ניידות לעבודה:

א. **נייד:** מועסק מחוץ ליישוב מגוריו.

קיימות ארבע דרגות של ניידות לעבודה:

1. בתוך נפת המגורים;
 2. מחוץ לנפת המגורים אך בתוך מחוז המגורים;
 3. מחוץ למחוז המגורים ביישוב אחד;
 4. מחוץ למחוז המגורים בשני יישובים ויותר.
- ב. **לא נייד לעבודה:** מועסק ביישוב מגוריו.

25. דירה ריקה: דירה שאינה מאוכלסת באופן קבוע, כגון דירה בבנייה או בשיפוצים, דירה חדשה או משופצת שטרם אוכלסה, דירה הרוסה, אטומה או נטושה, דירה ריקה בעקבות פטירת דיירה או מעברם למוסד, דירת נופש, דירה שמשתמשים בה מדי פעם.

26. אורח חיים מבחינה דתית של הגרים בדירה: נציג של משק הבית מוסר מידע על אורח החיים מבחינה דתית של כל הגרים בדירה. אופנויות השאלה: חילוני, מסורתי, דתי, דתי מאוד, חרדי (למשקי בית יהודיים בלבד), אורח חיים מעורב (במשקי בית שבהם יותר מנפש אחת, ושיש יותר מאורח חיים אחד מבחינה דתית).

27. בעלות על דירה: הגרים בדירה נשאלים האם הדירה שבה הם גרים היא:

1. בבעלות עצמית
 2. בשכירות
 3. דיור מוגן
 4. דירה בבעלות אחרים ללא תשלום שכר דירה (כולל קיבוצים)
 5. דירה בדמי מפתח.
- אלה שהשיבו שהדירה בשכירות, נשאלים גם ממי שוכרים את הדירה.

ב. סיווג לפי מעמד בעבודה, ענף כלכלי ומשלח יד

המועסקים (כולל הנעדרים זמנית מעבודתם) מסווגים לפי מעמד בעבודה, ענף כלכלי ומשלח יד, בהתאם לעבודתם העיקרית בשבוע הקובע. הבלתי מועסקים ואלה שאינם בכוח העבודה שעבדו בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר, מסווגים על פי עבודתם האחרונה.

1. **מעמד בעבודה:** משנת 1995 מבוסס על הסיווג של ארגון העבודה הבין-לאומי 1993.⁴

שכיר: אדם שעבד אצל מישהו אחר בשכר יומי, חודשי או קבלני או בתמורה אחרת. יש לציין כי עצמאים הרשומים כחברה בע"מ ומקבלים שכרם מהחברה נחשבים שכירים.

מקבלי שכר באמצעות חברת כוח אדם או קבלן כוח אדם: שכירים שהושמו במקום עבודה אך מקבלים את שכרם מחברת כוח אדם או מקבלן כוח אדם, אף על פי שמקום העבודה שבו הושמו אחראי לביצוע עבודתם.

בהגדרה זו לא נכללים:

- שכירים שהם עובדי סגל בחברת כוח אדם;
- שכירים העובדים באמצעות קבלן משנה, מכיוון שהוא האחראי לביצוע עבודתם ולטיב עבודתם. שכירים אלו מועסקים בעיקר בענפי הכלכלה הבאים (לפי סיווג 2011): "שירותי שמירה ואבטחה" (תת-ענף 8010), "שירותי תמיכה משולבים למתקנים" (ענף משנה 811), "שירותי ניקיון" (ענף משנה 812) ו"שירותי מטפלי בית" (ענף משנה 882).

מעסיק: אדם שהעסיק עובדים בשכר, ברווח או בתמורה אחרת, או היה שותף בעסק המעסיק עובדים. כולל בעל משק חקלאי שהעסיק עובדים בשכר.

עצמאי: אדם שעבד בעסק או במשק משלו, ולא העסיק אחרים בשכר, ברווח או בתמורה אחרת.

חבר קואופרטיב: אדם אשר נוסף על משכורתו היה שותף לרווחי הקואופרטיב או האגודה השיתופית שהוא חבר בהם. כולל חברים במושב שיתופי.

חבר קיבוץ: אדם שגר בקיבוץ ועבד בו **ללא קבלת שכר**, מועמדים לחברות, קרובים הגרים בקיבוץ בקביעות וקבוצות הכשרה.

אינו כולל מתנדבים, כלומר אנשים שאינם חברי קיבוץ, אך גרים ועובדים בו תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת. חברי קיבוץ העובדים בקיבוץ או מחוצה לו תמורת שכר נחשבים שכירים.

בן משפחה ללא תשלום: בן משפחה או קרוב אחר שעבד בעסק המשפחתי 15 שעות או יותר בשבוע הקובע ללא שכר, רווח או תמורה אחרת. בן משפחה המקבל שכר נחשב שכיר.

⁴ International Labour Organization (1993, January). [Resolution concerning the International Classification of Status in Employment: ICSE-93](http://ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_087562/lang-en/index.htm). Adopted by the Fifteenth International Conference of Labour Statisticians, Geneva. Retrieved from http://ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_087562/lang-en/index.htm

2. ענף כלכלי: הענף הכלכלי שאליו משתייך המפעל או המוסד ("יחידת הסיווג") שהמועסק עובד בו. הענף הכלכלי נקבע לפי הפעילות הכלכלית שיחידת הסיווג מבצעת.

אם המפעל עוסק ביותר מפעילות כלכלית אחת והפעילויות השונות ניתנות להפרדה ל"יחידות סיווג" (כגון מפעל טקסטיל העוסק בטווייה, באריגה ובתפירה, או מוסד כמו עירייה), הענף הכלכלי נקבע על פי פעילויות היחידה שבה המועסק עובד.

יחידת עזר המספקת את צורכי המפעל עצמו ואין לה הנהלת חשבונות משלה, אינה נחשבת ליחידת סיווג נפרדת.

אם המפעל עוסק בכמה פעילויות כלכליות שאי-אפשר להפרידן לפי מחלקות, ייקבע הענף הכלכלי לפי הפעילות הכלכלית העיקרית.

המועסקים בקיבוצים מסווגים בהתאם לענף פעילותם.

משנת 1995 עד 2012 סווגו המועסקים על פי סיווג ענפי הכלכלה 1993,⁵ המבוסס על סיווג האו"ם 1990.⁶

במעבר למהדורה השנייה של סיווג 1993⁷ התגלו שיבושים ביישום כללי הסימול, בעיקר במפעלים העוסקים ביותר מפעילות אחת. לפיכך נעשה סימול חוזר.⁸

החל בשנת 2013 מסווגים המועסקים על פי סיווג ענפי הכלכלה 2011,⁹ המבוסס על סיווג האו"ם 2008.¹⁰

תחום ההייטק: הגדרת תחום ההייטק מבוססת על סיווג ענפי הכלכלה 2011,⁸ ועל הגדרות של ה-OECD ושל ארגון ה-EUROSTAT.¹¹ עד שנת 2012 התבססה הגדרת תחום ההייטק על סיווג 1993.

⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (1993). *הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 1993*. פרסום טכני מס' 63. ירושלים: המחבר.

⁶ United Nations (1990). International Standard Industrial Classification of All Economic Activities. Statistical Papers Series M No.4, Rev. 3. New York: Author.

⁷ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2003). *הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 1993* (מהדורה שנייה). פרסום טכני מס' 63. ירושלים: המחבר.

⁸ להסבר מפורט ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2010). *סקרי כוח אדם 2009*. פרסום מס' 1417. ירושלים: המחבר, מבוא, פרק ה.

⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2012). *הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011* (מהדורה מעודכנת). פרסום טכני מס' 80. ירושלים: המחבר.

¹⁰ United Nations (2008). International Standard Industrial Classification of All Economic Activities. Statistical Papers Series M No.4, Rev. 4. New York: Author.

¹¹ ראו [המלצות ועדת משנה לסיווג רשמי של ענפי הייטק – הגדרת תחום ההייטק בישראל](https://www.cbs.gov.il/he/publications/DocLib/tec/tec1/tec1.pdf)
<https://www.cbs.gov.il/he/publications/DocLib/tec/tec1/tec1.pdf>

ענפי הכלכלה הנכללים בתחום ההייטק על פי סיווג 1993

שם ענף	סמל ענף
ענפי תעשייה בתחום ההייטק (תעשיות טכנולוגיה עילית)	
תעשיית תרופות לבני אדם ולשימוש וטרינרי	245
תעשיית מכונות למשרד, לחשבונאות ומחשבים	30
תעשיית רכיבים אלקטרוניים	32
תעשיית ציוד תקשורת אלקטרוני	33
תעשיית ציוד תעשייתי לבקרה ולפיקוח, ציוד רפואי ומדעי	34
תעשיית כלי טיס	355
ענפי שירותים בתחום ההייטק (שירותים עתירי ידע בהייטק)	
תקשורת	66
שירותי מחשוב	72
מחקר ופיתוח במדעי הטבע	730

ענפי הכלכלה הנכללים בתחום ההייטק על פי סיווג 2011

שם ענף	סמל ענף
ענפי תעשייה בתחום ההייטק (תעשיות טכנולוגיה עילית)	
ייצור תרופות, כולל תרופות הומאופתיות	21
ייצור מחשבים, מכשור אלקטרוני ואופטי	26
ייצור כלי טיס, חלליות וציוד נלווה	303
ענפי שירותים בתחום ההייטק (שירותים עתירי ידע בהייטק)	
שירותי תקשורת	61
תכנות מחשבים, ייעוץ בתחום המחשבים ושירותים נלווים אחרים	62
עיבוד נתונים, אחסון ושירותים נלווים; אתרי שער לאינטרנט	631
מרכזי מחקר ופיתוח	720
מחקר ופיתוח בהנדסה ובמדעי הטבע	721

3. **משלח יד:** משלח היד של המועסק הוא אוסף הפעילויות והעיסוקים שהוא מבצע במקום עבודתו, בלי להתחשב במקצוע שלמד, אם אינו עוסק בו.
- משנת 1995 עד 2012 סווגו המועסקים על פי סיווג משלחי היד 1994,¹² המבוסס על הסיווג של ארגון העבודה הבין-לאומי 1988.¹³
- משנת 2013 מסווגים המועסקים על פי סיווג משלחי היד 2011,¹⁴ המבוסס על הסיווג של ארגון העבודה הבין-לאומי 2008.¹⁵

ג. השוואות בין-לאומיות

הלוחות בפרק 11 בפרסום סקרי כוח אדם 2017 מפרטים נתונים השוואתיים על המשתתפים בכוח העבודה, על הבלתי מועסקים, על שיעור התעסוקה (אחוז המועסקים מכלל האוכלוסייה) ועל מועסקים בתחום ההייטק.

הנתונים ללוחות 11.1, 11.2 ו-11.3 בפרסום סקרי כוח אדם 2017 נלקחו מבסיס הנתונים של ארגון העבודה הבין-לאומי (ILO).

קיימים הבדלים קטנים בין אוכלוסיות הסקר של המדינות ולכן ההשוואה אינה מדויקת. ההבדלים נובעים בעיקר מהכללתם או אי-הכללתם של המשרתים בצבא (חובה או קבע) בכוח העבודה ומהגבלת גיל (לדוגמה, בישראל הייתה אוכלוסיית הסקר בני 15 ומעלה, ובארה"ב – בני 16 ומעלה). בלוחות רשומות הערות מדויקות הנוגעות לאוכלוסיית הסקר של כל מדינה כפי שמפרסם ה-ILO.

הגדרת הבלתי מועסקים במדינות השונות תואמת להגדרות ה-ILO. האומדנים מותאמים בשיטה המתבססת על הגדרה משותפת ומדויקת של הבלתי מועסקים. פעם בשנה המדינות החברות בארגון מספקות נתונים המבוססים על כמה שאלות זהות הנכללות בשאלוני סקר כוח אדם. מ-1995 ההגדרות בישראל מותאמות גם הן לאלה של ה-ILO.

הנתונים ללוח 11.4 בפרסום סקרי כוח אדם 2017 נלקחו מבסיס הנתונים של ה-EUROSTAT.

¹² הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (1994). *הסיווג האחד של משלחי היד 1994*. פרסום טכני מס' 64. ירושלים: המחבר.

¹³ International Labour Office (1990). *International Standard Classification of Occupations*. ISCO-88. Geneva: Author.

¹⁴ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2015). *הסיווג האחד של משלחי היד 2011*. פרסום טכני מס' 81. ירושלים: המחבר.

¹⁵ International Labour Office (2012). *International Standard Classification of Occupations*. ISCO-08. Geneva: Author.

ד. **משרות פנויות והיצע וביקוש בשוק העבודה (על פי סקר משרות פנויות¹⁶ וסקרי כוח אדם)**

1. **משרות פנויות:**

משרה פנויה: משרה שאינה מאוישת לרבות משרה חדשה שנוצרה, או משרה מאוישת העתידה להתפנות בקרוב בשל פרישה, התפטרות או קידום של העובד המועסק בה, המיועדת לאנשים מחוץ לארגון, ובגינה החל המעסיק לחפש עובד באופן פעיל (בעזרת מודעות "דרושים", חברות כוח אדם או גיוס עובדים באופן ישיר).

כולל:

- משרה מלאה או חלקית;
- משרה ארעית שהמאייש אותה נועד להחליף עובד שנעדר באופן זמני (עקב חופשת לידה, מחלה ממושכת וכדומה);
- משרה לעובדים באמצעות חברת כוח אדם.

אינו כולל:

- משרה שנותרה פנויה עקב היעדרות זמנית של עובד, עד שובו;
 - משרה פנויה המיועדת לאנשים מתוך הארגון בלבד;
 - משרה ללא תשלום, רווח או תמורה אחרת (התנדבות);
 - משרה פנויה עבור קבלני משנה או יועצים;
 - משרה פנויה מחוץ למדינה.
- מקבלי שכר באמצעות חברת כוח אדם** ידווחו במקום העבודה שבו הם עובדים ולא בחברות כוח האדם.

עובדי סגל של חברת כוח אדם ידווחו על ידי חברת כוח האדם (מקום עבודתם בפועל).

עובדי קבלן משנה ידווחו על ידי קבלן המשנה ולא על ידי מקום העבודה בפועל.

משרה קבועה: משרה שאינה עונתית או זמנית ושלא צפוי שתבוטל בששת החודשים הקרובים.

משרה מלאה: כפי שמוגדרת בעסק או בארגון.

שיעור משרות פנויות: היחס בין מספר המשרות הפנויות במשק לבין נפח התעסוקה הכולל במשק. כלומר מספר המשרות הפנויות מחולק בסכום של מספר משרות השכיר המאוישות והמשרות הפנויות.

אוכלוסיית הסקר: אוכלוסיית הסקר כוללת מדגם של עסקים המייצגים את מרבית ענפי המשק, בסדרי גודל משתנים – החל בעסקים קטנים (שבהם חמש משרות שכיר ויותר) וכלה בחברות המובילות במשק.

החלוקה לענפים היא בהתאם לסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011. הענף הכלכלי הוא הענף שאליו העסק משתייך. אם העסק עוסק בכמה פעילויות כלכליות, הענף נקבע לפי הפעילות העיקרית כפי שהגדיר המעסיק.

¹⁶ להסבר על שיטות הסקר ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2018). שנתון סטטיסטי לישראל: נתונים שנתיים 2018. מבוא לפרק 12.

באוכלוסיית הסקר לא נכללים:

- עסקים קטנים שיש בהם באופן קבוע פחות מחמש משרות שכיר;
 - ענף חקלאות, ייעור ודיג (סדר A);
 - ענף מינהל מקומי, ציבורי וביטחון וביטוח לאומי (סדר O);
 - גופים ממשלתיים שאינם שייכים לסדר O;
 - המגזר הממשלתי (חברות כלכליות לפיתוח רשויות מקומיות וכדומה);
 - ענף עיבוד יהלומים (ענף ראשי 34);
 - ענף חינוך (סדר P): חינוך קדם-יסודי (גני ילדים) (ענף משנה 850), מוסדות חינוך יסודי ועל-יסודי (ענפי משנה 851 ו-852); הסקר כן כולל מוסדות חינוך על-תיכוניים וחינוך גבוה (מוסדות אקדמיים);
 - ענף משפחתונים ופעוטונים (תת-ענף 8891);
 - משקי בית כמעסיקים; משקי בית המייצרים מגוון טובין ושירותים לשימוש עצמי (סדר T);
 - ארגונים וגופים חוץ-מדינתיים (סדר U).
- נוסף על כך, לא נכללים בסקר עובדים מקצועיים בחקלאות, ייעור ודיג (סדר 6 בסיווג משלחי היד).

2. היצע וביקוש בשוק העבודה:

ביקוש עבודה: מספר המשרות הפנויות.

היצע עבודה (לפי סקר כוח אדם): שכירים (כולל חברי קואופרטיב) שעבדו ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר וחיפשו עבודה. כולל: מועסקים חלקית שלא מרצון (חיפשו עבודה מלאה או נוספת ולא מצאו), בלתי מועסקים ואינם משתתפים בכוח העבודה שחיפשו עבודה.

היחס בין היצע לביקוש: היחס בין מספר השכירים (כולל חברי קואופרטיבים) שעבדו ב-12 החודשים שקדמו לפקידתם בסקר וחיפשו עבודה, לבין מספר המשרות הפנויות.

חשוב לציין:

- מדובר באומדן חסר של היצע עבודה לפי משלחי יד. יש לציין כי בקרב השכירים שמחפשים עבודה (כלומר בקרב היצע העבודה), אלה שמשלח ידם ידוע הם כ-59% בשנת 2015. אומדן זה אינו כולל אנשים שעבדו בעבר (לפני 12 חודשים) או לא עבדו כלל בישראל (עולים, עקרות בית, תלמידים שאך סיימו את לימודיהם וכדומה) וחיפשו עבודה, ומועסקים שעבדו בדרך כלל משרה מלאה וחיפשו עבודה אחרת.
- הנתונים השנתיים מוצגים עבור משלחי יד שבהם היו 5,000 מועסקים ויותר (בשנה האחרונה) על פי אומדני סקר כוח אדם. במשלחי יד אלה המשרות הפנויות הן לפחות 5% מסך כל המשרות הפנויות ברמת "סדר" (ספרה אחת לפי סיווג משלחי היד) בשנה האחרונה המוצגת בלוח על פי סקר משרות פנויות.
- במשלחי יד שאינם נפוצים (פחות מ-500 משרות פנויות) תיתכן תנודתיות על פני זמן שתשפיע על היחס שבין היצע לביקוש.
- הנתונים המתפרסמים בלוחות 5.8–5.10 בפרסום זה מכסים מעל 95% מכלל המשרות הפנויות ברוב הסדרים.